

VANDENYNO VAIKAI

*Jaudinanti ir nepaprastai gražiai
parašyta istorija, drąsiai kalbanti
apie žmogaus prigimtį ir sugrąžinanti
prie tikrųjų vertybių.*

PATRY
FRANCIS

Alma littera

PROLOGAS

Iš Gustavo Silvos jaunesniojo dienoraščio: paskutinis įrašas

2011 M. SAUSIO 9 D.

Kalėjime sužinai, kad nekalto nėra nė vieno. Nesvarbu, ar tave neteisingai nuteisė, ar tavo nusikaltimas buvo pateisinamas, o gal gyvenimas taip negailestingai susiaurino tau kelią, kad net pats bjauriausias poelgis atrodė neišvengiamas. Vienutėje nepasiteisinsi. Čia tiesa iškils prieš tave tamsi ir maloninga, kad ir kas būtum. Žvelk į ją drąsiai, antraip mirsi.

Iš visų mano pažįstamų tik saujelės akyse atsispindėjo mirtis. Melskis už juos – taip, – o paskui pasitrauk. Daugiau nieko negali padaryti.

1 SKYRIUS

Buvo spalio pabaiga, pirma šalta metų naktis. Devynmetė Helė Kosta paskui šokčiojantį savo žibintuvėlio spindulį užsiropštė ant stogo; ją nenumaldomai traukė juodas dangus, sūrsvas nuo įlankos atskriejęs vėjas ir prie kamino miegantis kiras. Pažino jį iš mažumėlę užlaužto sparno ir iš to, kaip kreivuliuodamas skrisdavo, – tėvas nustatė, kad tai blogai sugijęs senas sužeidimas. Paukštį jis pavadino *Asa Quebrada*. Sulaužytas Sparnas.

Helė ne pirmą kartą užsikabarojo ant stogo, bet šiąnakt buvo kitaip. Gerai nesuprato, ar iš miego ją pažadino temperatūros pokytis, ar vogčia lyg mėnesienos šviesa į kambarį išsėlinęs garsas. *Ar tai buvo daina?* Kai ji atsimerkė ir atsisėdo lovoje, garsas buvo nutykęs. Kažkodėl prisiminė, kaip seni žmonės verkia klausydami fado muzikos per kasmetinius portugalų festivalius. Tokią muziką senelės sesuo Delė vadino *Saudade*, namų ilgesio muzika. Tačiau, pasak tėvo, jausmai buvo susiję ne su vieta. Tai buvo gilus ilgesys visko, kas prarasta ir ko niekada nebeatgausi.

Išgirdusi tą garsą Helė įsijungė šviesą ir apžvelgė kambarį. Daiktai buvo savo vietose. Švytintis laikrodžio ciferblatas rodė 3.07. Pareigingoji jos dalis, paveldėta iš Kostų, priminė, kad rytoj į mokyklą. Tačiau tokią valandą ją visada užgoždavo maištinga mamos dvasia. Mergaitė išjungė lempą, iš po lovos išitraukė žibintuvėlį ir nuo geldelės formos kablino nusikabino striukę.

Įprastai sliūkindama per tamsą ji saugodavosi, kad nepažadintų tėvo. Tačiau tąnakt nustypčiojo koridoriumi iki jo kambario. Durys buvo praviros, ir ji panūdo šmurkštelėti į jo lovą. Ji bemaž juto jo šilumą, ranką po savo kaklu; girdėjo mieguistą jo murmesį. „Zuikuti, prisisapnavo košmaras?“

Košmaras: ar tai buvo košmaras? Ji užsisegė striukę nuo žvabaus į namus įsiskverbusio oro, pasižiūrėjo į baltas kojas ir pasigailėjo neapsiavusi raudonų sportbačių. Tėvas, lyg pajutęs ją šalia, suniurnėjo ir pasimuistė lovoje. Helė neabejojo, kad jei pastovėtų čia dar minutėlę, jis atsimerktų.

Iškaba prie klinikos skelbė, kad Nikolajus Kosta yra BENDROSIOS PRAKTIKOS GYDYTOJAS, bet pacientai jį pažinojo ir kaip psichiatrą, kurio specializacija – sveikas protas, taip pat nekonservatyvų šeimos santykių patarėją ir bičiulį, kuriam galima paskambinti pasigėrus, kad parvežtų namo iš „Piligrimų klubo“. Kai taip nutikdavo, Nikas paprašydavo kaimynystėje, perstatytame žvejo namelyje, gyvenančio savo draugo Stiuarto ateiti pasaugoti Helės. Stiuartas, vėlai naktį prikeltas iš miegų, bambėdavo, bet, jam dar nespėjus padėti ragelio, jo miegamajame mansardoje užsidegdavo šviesa, ir būdavo matyti, kaip jis maunasi kelnes.

Tomis retomis naktimis, kai Stiuarto nebūdavo namie, Nikas Helę prikeldavo ir pasiimdavo drauge. Iškviestas į barą jis važiuodavo vilkėdamas išblukusia pižama, nuo miego išdrikusiais plaukais. Kai grįždavo saugiai pargabenęs girtuoklėlį namo, klubo šeimininkė Silė Amaral jo laukdavo su taurele viskio. Helė stebėdavo, kaip Nikas ją greitai užsiverčia, plūsdamas jį čia atitempusį *bacalhau* ir prisiekdamas niekada to nebedaryti. Jo nuostabai, visi bare nusikvatodavo.

Netgi Helė žinojo, kad Niką persekioja prisiminimai apie girtuoklio padarytą avariją, nusinešusią jos mamos gyvybę, todėl jis ir negali neatsiliepti į naktinius skambučius. Jei bent vieną žmogų, bent vieną šeimą pavyktų apsaugoti nuo to, ką patyrė jis, nuo vienatvės, kokią kentė po susidūrimo liūdnei pagarsėjusiame kelio ruože, vadinamame „Savižudžių alėja“, verta pavargti.

Helė stebėjosi, kad pastabumu pagarsėjęs tėvas dar nė karto neužklupo jos naktimis slapčia keliaujančios ant stogo. Vienintelė apie tai žinojo geriausia jos draugė Felicija.

– Manau, tu tiesiog ilgiesi mamos, – Helei apie tai prisipažinus žaidimų aikštelėje, sukiodama gelsvą kasą ir tyrinédama draugę it psichoterapeutę, tarė Felicija. – Eini ten, nes *ieškai* jos.

– Liza Kuper su tuo nesusijusi, – tvirtino Helė, jau gailėdamasi, kad apie tai užsiminė. – Be to, *mokliškai* neįmanoma ilgėtis asmens, kurio neprisimeni.

Ji nieku gyvu negalėjo prisipažinti, kad ant stogo ropščiasi ne ieškodama mamos, o nuo jos bėgdama. Daugeliu atžvilgių Tornės namai vis dar priklausė Lizai Kuper, kurios jaunatviškos svajonės apie didelę šeimą, užpildysiančią visą atnaujintą namą, staiga nutrūko greittkelyje. Nors pirmą aukštą pamažu užėmė besiplečianti Niko darbovietė, jame vis dar buvo gyvas jos prisiminimas.

Helei su tėvu užteko virtuvės ir didelio kambario, daugumos laikomo svetaine. Nikui labiau patiko jį vadinti darbo kambariu. Viena siena buvo nukabinėta senovės šalių istorijos žemėlapiais ir naujesniais, rodančiais pasaulį tokį, koks yra dabar. Čia buvo ir brėžinių, vaizduojančių žmogaus kūno vingrybes iki pat ląstelių, ir žvaigždėlapių.

„Ir tas, ir tas padeda įsivaizduoti begalybę“, – mėgdavo sakyti Nikas.

Ant antros sienos buvo pavaizduoti kiti istoriniai įvykiai. Niko motinos šeima į Ameriką atvyko su pirmąja portugalų imigrantų banga beveik prieš šimtą metų, bet iš tėvo pusės jis čia tebuvo antra karta, ir ryšiai su „namiškiais“ tebesiejo labai stiprūs. Tarp šeimyniškų Azorų nuotraukų buvo įmaišyti Niko draugų iš Provinstauno ir Harvardo portretai. Štai jiedu su Liza Kuper medžiais apsodintose akmenimis grįstose Kembridžo gatvėse, kur įsimylėjo, štai kuklios vestuvės, o štai jiedu su naujagime dukrele ant rankų. Tačiau didžiąją sienos dalį užėmė Helės atvaizdai visais neilgo jos gyvenimo etapais. Kūdikystės nuotraukoje mama savo jausminga pasvira kairiarankės rašysena užrašė tikrąjį jos vardą.

Heletė. Tačiau po avarijos mergaitė neatšaukiamai virto Hele. Niko džiaugsmo spindulėliu. Vieninteliu dalyku, po žmonos netekties sutrukdžiusiu jam amžiams įbristi į jūrą.

Tikrų įrodymų, kad Liza Kuper ir toliau viešpatauja namie, galima rasti antrame aukšte, kur jos palikta tuštuma nusėdusi baldus lyg storas dulkių sluoksnius. Duryš į tris laisvus miegamuosius laikomos uždarytos, tarsi už jų miegotų vaikučiai, kurių pora niekada nebesusilauks. Helė juos vadino dvasių kambariais.

Tik stogas priklausė jai vienai. Didžioji jį juosiančių turėklų dalis buvo išpuvusi, o likę statiniai pavojingai pasvirę į lauką, tačiau pagrindas buvo tvirtas, kaip tada, kai banginių medžiotojas Aizėja Tornė pastatė namą. Pasak miestelio legendų, jo žmona Merė sėdėdavo ten valandų valandas, daugiausia naktimis, ir laukdavo sugrįžtant vyro. Išgirdusi šią istoriją Helė susidomėjo. Tik kartą, pasižadėjo sau, žinodama, ką ją užklupęs sakytų tėvas. Tačiau žvaigždžių artumas ją pakrerėjo. Ji išskėtė rankas ir įkvėpė nakties oro, įsivaizdavo save su ilga balta raukiniuota suknele, o ne pižama iš skirtingų dalių, ir ne basa, o su aukštaauliais užsagstomais batais. Laukianti sugrįžtančio žavaus kapitono. Kaskart pakėlus sunkų liuką ją apimdavo džiugus laisvės pojūtis ir dar kai kas – *galimybės nuojauta*. Nors ir pažadėjo, maždaug kartą per savaitę neatsispidavo traukai ir užlipdavo ant stogo.

Vienintelė kliūtis patekti ten, kur troško, buvo dailininkas, darbui besinuomojantis palėpę. Už antgamtišką liesumą ir tarsi grobuonies išvaizdą žmonės jį praminė Vilku. Nikas, gydęs jį nuo astmos ir žavėjęsis jo kūriniais, buvo artimiausias jo draugas.

Prieš trejus metus Vilkas išsiprašė, kad Nikas jam išnuomotų patalpą darbui, bet netrukus paaiškėjo, kad jam reikėjo kai ko daugiau. Pastogėje jis išbūdavo iki vakarienės, žinojo, kad jam tereikia stabtelėti prie virtuvės durų ir Nikas ant stalo padės dar vieną lėkštę. Vis dėlto, ne per seniausiai lipdama ant stogo, Helė išsigando pirmą kartą išvydusi jį miegantį ant čiužinio kampe.

Laimė, taip energingai dirbdamas jis pavargdavo. Paniręs į miegą beveik nė nejudėdavo.

Helė nukreipė žibintuvėlį žemyn, kad neužkliūtų už mansardoje išmėtytų daiktų. Stengdamasi nepažadinti Vilko, pakėlė liuką ir išvydo dangų. Žvaigždės buvo ryškios ir šaltos, atrodė arčiau nei kada nors. Vėjas nepūtė, bet, sprendžiant pagal oro slėgį, tuoj turėjo pakilti šiaurrietys. Slėgis buvo toks stiprus, kad, jai pridėjus ranką prie krūtinės, kopėčios, kurios daugiau nei šimtmetį stovėjo prikaltos prie sienos, tarsi suvirpėjo.

Nuojauta liepė uždaryti duris ir mauti atgal į kambarį. Tačiau prisiminusi kraupią tylą, išvijusią ją iš lovos, Helė užsikabarojo ant stogo ir nukreipė žalias įdėmiąs akis į Long Pointo švyturį. Vandenyje beveik nejudėdamos plūduriavo mėnesienos perlamutru nuspalvintos valtys. *Asa Quebrada* atmerkė vieną akį, kilstelėjo sparnus juodais galiukais ir vėl užmigo.

Helė, kaip įprasta, atsitūpė prie jo. Kai iš šalčio sustiro kojos, prisitraukė prie krūtinės kelius ir užsiklojo juos pižama. Galiausiai atsistojo, priėjo prie stogo krašto ir nukreipė šviesos spindulėlį į miestą, ieškodama kažko, ko nemokėjo įvardinti.

Kiek matė, visi Provinstauno namai buvo tamsūs; vingiuotos gatvelės, giedromis vasaros dienomis veik nepraeinamos, buvo tuščios. Pasibaigus sezonui beveik visi restoranai ir barai buvo uždaryti, o miestelis Menkių kyšulio smaigalyje vėl atiteko tiems, kurie čia gyveno apskritus metus.

Glaudžiai susispietę pilkomis skiedromis dengti miestelio namai įprastai teikė saugumo jausmą. Tačiau trečią nakties tamsių, nenuspėjamų vandenų apsupta smėlio nerija atrodė ypač pažeidžiama. Helė apėmė neapsakoma baimė, skruostais staiga ėmė riedėti didelės ašaros. Gilus sielvartas, nenusakomas ir galingas kaip rytų vėjas, įsismelkė į kaulus, ir ji sudrebėjo. Krūtinėje ėmė daužytis širdis. Suūžė variklis, ir keliu nuriedėjo vienišas automobilis – mergaitė net krūptelėjo. *Asa Quebrada*

išskleidė sparnus ir pratisai, piktai sukrykė. Helei patikdavo jo gerklinis klyksmas, bet dabar, sklęsdamas virš įlankos, jis atrodė panašus į varną. Ji pašaukė tėtį taip, kaip retai šaukdavo: „*Papai!*“

Tebešaukdama pripuolė prie durų ir nubildėjo žemyn kopėčiomis. Liukas taip ir liko atviras spindinčioms žvaigždėms ir kylančiam žvarbiam vėjui, bet Helė negrižo. Vilkas prie lango apsvirtė ir ūmiai pabudo. Šokčiojanti šviesa jo veide atskleidė visus demonus, kuriuos jis uoliai slėpė dienos metu.

– Jėzau Kristau, Hele. Kokio...

Helė girdėjo, kaip jis plūsdamasis uždaro liuką. „Prakeikta mergiotė.“

Ji nukūrė laiptais žemyn, perbėgo koridoriumi, žibintuvėlis ant sienų ir grindų mėtė padrikas šviesos dėmelės. Jos pačios balsas ją gąsdino taip pat, kaip ant stogo apėmęs jausmas ar Vilko veidas be kaukės.

– *Papai!* Nikai... – klykė ji, verždamasi į jo kambarį.

Žibintuvėliui pataikius į tuščią lovą, ji apmirė. Telefonas ant naktinio staliuko šaižiai pypsėjo. Helė perėjo per kambarį ir padėjo ragelį. Pro langą buvo matyti šviesa Stiuarto miegamajame. Ji nusistebėjo, kad kaimynas neišjungė lempos ir kad ji jos nematė nuo stogo.

Helė priėjo prie laiptų ir išiklausė, ar negirdėti tylaus grotuvo skambesio – snausdamas ant sofos Stiuartas jį visada leisdavo. Tačiau šianakt jis vaikščiojo po kambarį, nuėjęs keliolika žingsnių stabteldavo ir grįždavo.

Mergaitė jau ketino leistis žemyn pasiteirauti, kas atsitiko, bet tada žingsnius pakeitė Elos Fildžerald daina apie lėktuvus ir šampaną. Viena iš mėgstamiausių Niko dainų. Stiuartas nusispyrė batus. *Vieną, antrą.* Užsimerkusi Helė įsivaizdavo, kaip jis pasistato juos prie sofos, paskui užsitraukia antklodę. Iškrypęs pasaulis staiga vėl stojo į vėžes.

Helė ne itin mėgo Elą. („Per saldi“, – skųsdavosi ji, įtardama, kad romantiški dainų žodžiai ir gailus balsas jos tėčiui primena Lizą Kuper.) Bet dabar, įlindusi į lovą, ji laikėsi įsikibusi tos muzikos gabalėlio lyg amuleto. Nedainavo, bet žodžiai sukosi galvoje lyg plokštelė grotuve, kurį Nikas naudojo nuo koledžo laikų. Ji girdėjo jo balsą... „Bet tu mane atstūūūmei.“

Jei jis būtų buvęs namie, ji būtų prisipažinusi apie slaptus žygius ant stogo nakties glūdumoje, papasakojusi apie gluminančius jausmus, privertusius ją sprukti. Ji taip niekam ir neatskleis, ką tąnakt patyrė. Nei tėčiui, nei Felicijai. Netgi berniukui, tūnojusiam spintoje kitame miestelio gale, kai Helę pagaliau įveikė miegas. Jūdviejų dvasios mįslingai susipynė, bet Helė niekada gyvenime to iki galo nesuprato.

2 SKYRIUS

Kitą rytą namie buvo tylu kaip kape, o laikrodis kvailiojo. Aštuonios keturiasdešimt trys? *Negali būti*. Nikas, keldavęsis apie penkias ir šmižinėdavęs po namus, visada pažadindavo Helę lygiai septintą. Ji taip susitelkė į apgavikišką laikrodžio ciferblatą, kad tik po geros minutės pamatė, jog senoviškame Lizos Kuper supamajame krėse kažkas sėdi. Kiek mergaitė prisiminė, tame dulkiname pintame krėse niekas nesėdėjo nuo tada, kai mama ją dar kūdikį migdydavo supdama.

Septyniasdešimt trejų tetulė Delė buvo tikras viesulas, nuolat ką nors veikė, čiauškėjo, bet taryt atrodė tokia tyki ir išblyškusi, kad Helė jos nepažino. Mieguistai markstydamasi ji žiūrėjo į vaiduoklį, kol šis išryškėjo, paskui vėl grįžtelėjo į laikrodį. *Aštuonios keturiasdešimt penkios*. Taigi jisėjo.

– Nespėjau į autobusą! – šokdama iš lovos sušuko ji. – Kodėl Nikas... – nespėjusi ištarti klausimo, pati sau atsakė: – Mano tėtis buvo iškviestas. Ar jis dar negrįžo?

Kirai už lango jai priminė graudžią vakar girdėtą giesmę. Helė priėjo prie lango, kuri jį jos tėvas, didis gryo oro mėgėjas, naktį laikydavo atvirą, nesvarbu, koks metų laikas, ir jį uždarė.

Helė norėjo užduoti daugiau klausimų, bet trikdė tetulės išvaizda. Ji buvo išsitaisiusi kaip į darbą, mūvėjo pėdkelnes ir avėjo batelius, bet veido raukšles išryškino juodi tušo upeliai. Helė dar nebuvo mačiusi šios pagyvenusios moters, nepasidažiusios lūpų ryškiai rožine spalva, ir ją pribloškė jų blyškumas.

– Teta Dele, kas atsitiko? – paklausė Helė ir pyktelėjo ant savęs, kad balsas nuskambėjo taip silpnai. – Ar Nikas?..

– Tavo tėčiui viskas gerai, – greitai atsiliepė teta Delė. Pasiėmė nosinę ir nusišluostė veidą. – Mieloji, nenorėjau, kad mane tokią pamatytum.

– *Dédé Badis?* – paklausė Helė, turėjo omeny patrakėlį Delės sūnų.

Teta papurtė galvą, išsipūtė nosį į permirkusią popierinę nosinę ir atsakė:

– Ponia Silva. Šiąnakt jai kai kas atsitiko. Kai kas baisaus.

Ponia Silva. Helė susirišo geltonus banguotus plaukus į kuodelį ant sprando ir pakreipusi galvą susimąstė apie tai, ką sakė Delė. Miestelyje buvo daug ponių Silvų, bet ta, apie kurią žmonės daugiausia šnekėjo, gyveno Pušų kelio gale. Netgi Nikas atsigrėždavo ją sutikęs.

– Kalbi apie kapitono žmoną?

Suaugusieji šį nepaprastai patyrusį jūreivį vadino Menke, o sūnus išdidžiai atsiliepdavo šaukiamas Menkiuku. Jaunasis Gustas, be abejo, buvo populiariausias ir sportiškiausias berniukas Veteranų memorialo pradinėje, bet Helei tai nedarė didelio įspūdzio. Kai berniukai žaidimų aikštelėje skirstydavosi į komandas, jis dažnai išsirinkdavo silpniausius. Helę palenkė iš jo akių sklindantis gerumas, kai jis kviesdavosi žaidėjus.

– Kad ir kas ten nutiko, man gali pasakyti, – išdrožė ji tetai Delei. – Šiaip ar taip, nuėjusi į mokyklą sužinosiu. Nikas sako, kad blogus dalykus geriausia išgirsti iš suaugusiųjų.

Delė pasimuistė krėslė.

– Taigi, jis ir turėtų...

– Nieko tokio. Paklausiu Felicijos. Jos mama pusę nakties klausosi policijos radijo. Luanė žino, kas paklius į kalėjimą, farams dar nespėjus išvažiuoti iš nuovados.

– Žinai, Nikas tvirtina, kad būsi daktarė, – Helei jau žengiant prie durų, tarė teta Delė. – Bet aš jau regiu tave teisininkę, o gal detektyvę, kurios specializacija – prakalbinti žmones.

Helė grįžo į savo vietą ant lovos. Migelis, baltas kačiukas, Niko neseniai paimtas iš kliento vietoj užmokesčio, stryktelėjo jai ant kelių. Abu viltinai sužiuro į tetą Delę.

– Tavo tėtis sulaukė skambučio apie pusę keturių ar ketvirtą. Regis, kaimynė Deibė Peri girdėjo kažką klykiant. Atsikėlusi pamatė, kad durys atlapotos, o kapitono sunkvežimio nebėra.

Helė prisiminė, ką jai pabudus rodė laikrodīs.

– Po trijų septynios, – balsiai ištarė.

Laimė, teta Delė jos neišgirdo.

– Menkė būtų įsiutęs, jei ji būtų iškvietusi farus, taigi Deibė apsilvilko chalata ir pati nuėjo pasižiūrėti, kaip Marija.

Stengdamasi išlaikyti ramų veidą, Helė pro langą spoksojo į tykią įlanką, bet krūtinę slėgė sunkus akmuo, kaip andai naktį.

– Debė sustojo prieškambaryje ir pašaukė Mariją vardu, bet niekas neatsiliepė. Galiausiai ji žengė porą žingsnių į virtuvę ir riktelėjo garsiau. Tada jai pasidarė baugu.

Teta Delė nutilo, nusiėmė nuo suknelės nematomą pūkelį.

– Negali čia sustoti. Ką ji pamatė? – Helė paklausė taip ryžtingai, kad Migelis suspurdėjo ir nušoko jai nuo kelių.

– Nieko. Ji parbėgo namo, užsirakino ir paskambino pagalbos telefonu. Kūną rado policininkas Pereira.

– *Kūną?*

– O, Hele, taip ir žinojau, kad reikia laukti tavo tėvo.

– O kurgi buvo Gustas? – kamantinėjo Helė. – Miegojo?

– Nikas tau...

– Teta Dele, būk gera. Jis mano bendraklasis. Man reikia žinoti.

– Gusto kambarys buvo tuščias. Iš pradžių jie pamanė, kad tėvas pasiėmė berniuką arba tas pabėgo. Bet prieš porą valandų Nikas vėl nuvažiavo į namus ir jį surado. Vargšas vaikas tūnojo mamos spintoje, susilankstęs kaip paplūdimio kėdė.

– Nori pasakyti... – sušnabždėjo Helė.

– O, ne, ačiū Dievui, jis gyvas, tik pastėręs iš baimės. Jam katatonija.

Nors Helė nežinojo, ką reiškia „katatonija“, pagalvojus apie vieną spintoje kiūtantį Gustą skruostais ėmė riedėti ašaros, kaip andai naktį ant stogo.

– Ar mokykla šiandien dirba? – pagaliau paklausė ji, nenumanydama, ko tokiu atveju reikalauja protokolas. Viena mama, dar vakar stovėjusi stotelėje, į kuoduką susisukusi plaukus, virto „kūnu“. Ar dabar miestas užsidarys?

– Dirba, bet tavo tėtis norėjo, kad liktum namie. Gatvėse žmonės jau laido liežuvius.

Helė beveik visą dieną žiūrėjo, kaip Vilkas tapo, kartais vogčia gurkštelėdavo šaltos jo kavos ar pasičiupusi nuo darbatalio sučiulpdavo irisą. Palėpė, ko gero, buvo vienintelė vieta mieste-lyje, kur neįsiskverbė žinia apie žmogžudystę. Sutelkusi dėmesį į ryškiaspalves drobes, Helė bemaž galėjo apsimesti, kad nieko neįvyko.

Vis dėlto, kai pavakare Nikas grįžo namo, tiesa ėmė badyti akis. Jo veidas buvo apniukęs, kad ir kaip jis bandė tai slėpti. Įsitaissiusios jam ant kelių Helės galvoje sukosi daugybė klausimų, bet buvo aišku, kad tėtis neturi ūpo kalbėtis.

Mergaitė pasitenkino vienu: ką jis pasakė Gustui, ištraukęs jį iš spintos?

Nikas ne iškart prisiminė jausmingus savo žodžius. „*O, mielasai*“, – štai ką jis ištare. Paskui nusiėmė akinius ir nusišluostė ašaras. „O, mano mielas vargšeli.“

3 SKYRIUS

– Manai, jis rimtai? – vieną vakarą, kai valgė makaronus su sūriu, susmulkintais pomidorais ir čorizo dešrelėmis, Niko vadinamus „firminiu Kostų patiekalu“, paklausė Helė.

Nikas pakėlė akis į dukrą.

– Apie ką mes čia?

– Apie kapitoną, – nekantriai paaiškino ji. Nuo žmogžudystės praėjo du mėnesiai, bet ji vis dar buvo pagrindinė miestelio pokalbių tema. – Jis sakė, kad niekada nebenori matyti Gusto.

Vilkas dirstelėjo į daktarą, lyg ir jam knietėtų išgirsti atsakymą.

Nikas toliau valgė makaronus.

– Kas tau sakė? – galop paklausė.

– Neilas Gelageris. Kalbėdamas teisme kapitonas taip sakęs. Jis nenorįs, kad sūnus jį lankytų kalėjime. Niekada.

Netgi Vilkas, užsukęs į „Birdy’s“ krautuvėlę dailės reikmenų, apie tai buvo girdėjęs.

– Paskui jis pareiškė teisėjui pats save kuo griežčiausiai nubaudęs; iš teismo nesitikįs gailestingumo, – įsiterpė dailininkas.

– Bet jis negali nustoti būti Gusto tėvas! – išpyškino Helė, šakutės galu daužydama į stalą. – Net jei nužudė Mariją. Net jei amžinai sėdės kalėjime. Jis vis tiek Gusto tėvas. Argi ne?

Vilkas karčiai nusijuokė, sudaužė stojusią tylą.

– Galbūt kai kurie vyrai nesutverti tėvystei. Ar kada nors apie tai susimąstei? Man regis, jis padarė vaikiui paslaugą.

Kai Nikas rūščiai dėbtelėjo į jį, dailininkas pakilo nuo stalo ir iškrapštė vakarienės likučius į kriauklę. Senstelėjęs atliekų smulkintuvas niurzgėdamas kibo į darbą.

– Vakarienė buvo šlykšti. Ir kam jums visur reikia prikišti tų riebių dešrelių? – burbtelėjo Vilkas.

Jis ne nuėjo, o lėkte nulėkė prie laiptų.

– Į sveikatą, Vilke. Prisidėk prie mūsų ir kitą kartą, – įkandin šūktelėjo Nikas. Paskui atsistūmė su kėde. – Eikš čia, zuikuti.

– Dėl tėvų Vilkas teisus, ar ne? Kai kurie tiesiog palieka vaikus, ir viskas, – tarė Helė, prisimindama, kaip Felicija ir jos brolis Hjugas verkė, kai jų tėvas susikrovė daiktus į sunkvežimį ir išvyko.

– Žinai tai ir be Vilko, – tyliai atsakė Nikas.

– Bet čia kas kita. Gustas visada kartu su tėvu eidavo į prieplauką, beveik kaip mudu.

Nikas linktelėjo.

– Menkiukas. Taip buvo nuo seno.

Helė užsliugė jam ant kelių ir atsirėmė į krūtinę.

– Kaip manai, ar jis apsigalvos?

– Menkė visada buvo tikras užsispyrėlis.

– Tai todėl, kad Gustas išprotėjo, tiesa? – paklausė Helė, galvodama apie autobuse girdėtus gaudus. – Net tikras tėtis nebeporai jo matyti.

– Išprotėjo? Ar taip šneka vaikai? – Nikas atsitiesė, akys blykstelėjo.

Helė, kaip ir visi miestelio gyventojai, vengė Nikui pasakoti, ką girdėjusi. Bet po motinos mirties beveik niekas nematė Gusto, ir kuo ilgiau jis nėjo į mokyklą, tuo keistesnės istorijos sklandė. Neseniai žmonės ėmė kuždėtis apie hipnotinę jo žvilgsnio galią. Netgi davė jam naują pravarde: Vudu. Helė ją pirmą kartą išgirdo iš Felicijos.

„Mano mamos draugė Sila sakė, kad jei pažiūrėsi jam į akis, jis ant tavęs užleis *feitico*, – perspėjo Felicija. – Vakare nueisi miegoti sveikas, o rytą pabusi išprotėjęs kaip jis.“

„Aš netikiu *feitico*, – atkirto Helė. – Ir iš kur gali apie tai žinoti? Tavo šeima čia atvyko žiloje senovėje. Kaip ir Silos Džekson.“

„Na ir kas? Aš vis tiek pusiau portugalė“, – nepasidavė Felicija.

„Kuri gi tavo pusė portugalė?“ – spyrė Helė.

„Ta, kuri gyvena Provinstaune.“

Helė būtų nusikvatojusi, jei nebūtų taip sutrikusi dėl Gusto vudu. Po žmogžudystės Gustas apsigyveno miestelio pakrašty pas tetą ir dėdę, Fatimą ir Menį Baretus. Ji susimąstė, kas nutiktų, jei „A & P“ prekybos centre susidurtų su juo ir jo giminaičiais. Ar išdrįstų pažvelgti jam į akis? Nusprendė, kad būtinai tai padarytų – vien siekdama įrodyti, jog Felicija ir kiti klysta.

Dabar Helė susigėdo, kad klausydamosi prietaringų šnekų nuvylė tėvą, ir pajuto užkaistant veidą.

– Bet jis nešneka, nevaikšto į mokyklą, neišeina pažaisti – nors Neilas kiekvieną mielą dieną jį aplanko.

– Duok jam laiko, širdede. Jis visa tai darys – kai bus pasirengęs, – atsakė Nikas. – O dabar nurinkime stalą po šios *šlykščios* vakarienės ir eime patikrinti tavo namų darbų.

Pavasarij, berniukui vis dar nepratariant nė žodžio, Nikas ir ištikimas Gusto bičiulis Neilas Gelageris vieninteliai tebetikėjo, kad jis dar prabilis. Helė irgi taip manė, bet jos požiūris buvo grįstas įsitikinimu, kad tėvas niekada neklysta.

Bent kartą per savaitę ji nugirsdavo ką nors teiraujantis Niko, kodėl šis nieko nedaro.

– Kas aš, tavo manymu, – gal šamanas? – atsakė jis, kai Deibė Peri jį užsipuolė parduotuvėje prie kasos.

– Nori pasakyti, ne? – iš už prekystalio nusistebėjo Stimeris Kabralas. – Velnias, jei būčiau žinojęs, kad tu tik paprastas daktaras, nebūčiau tris savaites laukęs, kol priimsi.

Visi nusikvatojo, tik Deibė ne.

– Daktare, Menkiukas ir Marija buvo labai artimi. Bijau, kad jis niekada neatsigaus.

Nikas atsiduso ir išsitraukė iš piniginės kelis sulamdytus banknotus susimokėti už pirkinius.

– Deibe, Fatima jį vežioja į vaikų ligoninę. Pas vieną geriausių šalies psichiatrų. Žinoma, mielai įkiščiau nosį ir pažiūrėčiau,

kaip jis, bet dabar šeimai reikia ramybės. Turiu gerbti jų norą – tu irgi.

Tačiau po kelių savaitių, išgirdęs, kad šeima ketina Gustą guldyti į ligoninę, Nikas apsigalvojo.

Darbo kambaryje iš naujo skaitydama lakūnės Amelijos Erhart biografiją, Helė išgirdo tėtį kalbantis telefonu. Ji padėjo knygą ir nutykinio prie virtuvės durų.

– Fatima, Bostone su jumis dirbs puikūs specialistai, – kalbėjo Nikas. – Bet leiskit dar kartą pamėginti vietiniam daktarėliui. Būsiu šeštadienį apie pirmą.

Jis padėjo ragelį, moteriai nespėjus paprieštarauti.

Dviračiu važiuodama į Kilpų gatvę, Helė jau iš tolo išvydo prie Baretų namų susirinkusį būrelį žmonių. Vienaaukštis namas stovėjo prie dviejų pagrindinių gatvių, netoli Felicijos. Helė iškart pastebėjo po ištįsusiais rododendrais ir apleistais forzitijų krūmais prieš namą pasislėpusį Neilą. Mergaitė numetė dviratį vejos pakraštyje ir atsitūpė šalia, priversdama jį pasitraukti.

– Užsidėk skrybėlę, – paliepė ji, paduodama ant žemės gulėjusią beisbolo kepuraitę. – Tavo plaukai šviečia net nuo 6-ojo plento.

– Kas tu tokia, kad ateini į mano draugo kiemą ir aiškini man, ką daryti? – pyktelėjo Neilas. Tačiau buvo pripratęs paklusti, tad pasiėmė kepurę ir užsimaukšlino ant galvos. – Patenkinta?

Helė pakišo po kepuraitę neklusnią rusvą Neilo garbaną ir linktelėjo.

– Taip kur kas geriau.

Ji nukreipė dėmesį į minią. Iš šio patogaus stebėjimo punkto matė Gusto dėdę Alvarą ir raumeningą šešiolikametį jo sūnų Varą jaunesnįjį, gyvenančius kitapus plento. Pastarasis stovėjo atsirėmęs į pikapą, gurkšnojo alų ir dėjosi nuobodžiaujęs. Tamsūs pusemūliai po jaunojo Alvaro akimis bylojo ką kita. Po žmogžudystės žmonės ėmė šnekėti, kad šeimą lydi prakeiksmas. Prieš

trejus metus vienturtis Baretų sūnus Džunioras, gimnazijos futbolo žvaigždė, visą naktį girtuokliavęs paskendo. O dabar *šitai*.

Minia daugiausia sudarė pagyvenusios giminaitės, jau varstančios rožinių karoliukus, ir kelios Fatimos draugės. Kaip tik tokių žiūrovų Nikas labiausiai ir norėjo išvengti.

– Jėzau *Kristau!* – užriaumojo jis, šokdamas iš savo pikapo. – Kokia čia velniava? Pasidėkit tuos prakeiktus karolius. Jūra nebeprasiskirs, kad ir kiek „Sveika, Marija“ sukalbėtumėte, – tik ne Provinstaune ir ne šįvakar.

Nesulaukęs atsakymo jis papurtė galvą, paleido virtinę portugalų keiksmų ir ėmė skintis kelią per nutykusį būrį.

Prie durų atsigrėžė ir pažvelgė į žmones.

– Klausykit, jei norit tokią puikią šeštadienio pavakarę prasyptoti čia kaip kvailiai, tai aš jau nieko nepakeisiu.

Išsigandę Niko pykčio žiūrovai nuleido galvas, vogčia susikišo į kišenės rožinius, paslėpė alų, bet nepajudėjo iš vietos.

– Gerai jau, – burbtelėjo Nikas. – Jei neketinat skirstytis, tai bent jau turėkit padorumo netriukšmauti.

Žmonės nutyko. Neilas Gelageris nejučia suspaudė Helei plaštaką. Ji dar niekada nebuvo laikiusis už rankų su berniuku. Neilo gniaužtai buvo tokie stiprūs, kad atrodė, jog gali lūžti kaulai, bet rankos ji neištraukė.

– Kaip manai, gal reikėtų pasimelsti? – paklausė jis.

– Mudu su Niku – ateistai. Mes nesimeldžiame, – atsakė Helė, pakartodama tėčio dažnai vartojamą žodį.

Paskui, prieštaraudama pati sau, užsimerkė ir įsivaizdavo esanti ant stogo apsupta tamsos. Prisiminė, kaip tąnakt, kai Gustas Silva neteko motinos, ją užplūdo jausmai. Nematomoms žvaigždėms sušnabdėjo: „Meldžiuuu!“

Visi žinojo, kad Nikas su pacientais neskuba, taigi niekas nenustebo, kai praėjus valandai jis vis dar nepasirodė. Vis dėl-

to kai Menis priglaudė ausį prie durų ir paskelbė, kad namie keistai tylu, susirinkusieji suglumo. *Ką jis ten veikia?* Vienas iš Alvaro draugų spėjo, kad daktarui buvo gėda prisipažinti, jog neįveikė tylaus devynmečio berniuko, ir jis paspruko pro užpa-kalines duris.

– Prikąsk liežuvį, – režė jam Menis.

Praėjo pirma ilga valanda, paskui ji virto dviem ir trimis. Fatimos teta Elesandra paskelbė einanti namo nusenūsti, o kitos moterys, du kartus sukalbėjusios po penkiolika rožinio slėpinių, ėmė skųstis, kad pirštus kamuoja artritas. Sklypo paribyje stovintis Alvaras paklausė, ar tik gerasis daktarėlis neatlieka Gustui smegenų transplantacijos. Helė su Neilu įsijautę krūmuose žaidė rutuliukais.

– Gerai žaidi, – pasiskundė Neilas, Helei laimėjus paskutinį jo rutuliuką.

– Dėdė Badis išmokė, – paaiškino ši, mėgaudamasi rutuliuku barškėjimu kišenėje. Paskui visus gražino jam.

– Namie turiu pilną stiklainį.

Po keturių valandų Alvaras jau buvo išgėręs visus šešis butelius alaus. Ant variklio dangčio jis atrodė vienišas ir nuogas. Fatimos draugės išėjo, pasiaiškinusios, kad reikia šeimoms ruošti vakarienę, bet netrukus jas pakeitė teta Elesandra, grįžusi su keliais smalsiais kaimynais. Visi jau buvo išbadėję, tad Menis sulakstė į miestą picų. Maisto kvapas sutraukė prie Menio automobilio būrį žmonių, tarp jų Neilą ir Helę – jie buvo tokie alkani, kad nusprendė, jog dėl skiltelės picos verta atkentėti bausmę, kurią Nikas jiems skirs už įsakymų nesilaikymą.

– Taip ir žinojau, kad pasirodysi! – sušuko Fatima, pamačiusi berniuką, kurį kasdien gindavo nuo durų.

O Menis nukreipė žvilgsnį į Helę.

– Nikas čia sėdi jau pusę dienos, o nė iš vieno neišgirdome jokio garso. Ką jis ten, po šimts, veikia?

Helė pajuto į ją įsmeigtas susirinkusiųjų akis; tolėliau tarėsi girdinti kažką kuždant nekenčiamiausią jos žodį: „genijus“. Kadangi ji ne geriau už kitus numanė, kas vyksta, pažvelgė į namus ir pridėjo prie lūpų pirštą, primindama Niko prašymą patylėti. Tai nutiko pačiu laiku – po minutės ilgą, beveik nežemišką tylą nutraukė balsas.

– Tai Vudu! Jis šneka! – šūktelėjo Fatimos draugė Šerė, ir visos moterėlės darniai persižegnojo. Alvaras pašoko nuo variklio dangčio ir iškėlė kumštį. Tačiau garsiausiai suriko Neilas Gelageris. Helė dirstelėjo į langą ir pasvarstė, ar Gustas jį girdi ir ar nutuokia, kiek valandų jie praleido prie durų, neketindami pasiduoti.

Netrukus šypsodamasis išėjo Nikas. Jis iškėlė rankas lyg popiežius ir pranešė, kad berniukas pasveiks. *Pasveiks.*

– Kaip tai padarei? – neslėpdama ašarų pasidomėjo Fatima.

– Ar kada nors minėjau, kad buvau visų laikų Veteranų memorialo pradinės spoksojimo čempionas? – paklausė Nikas. – Na, tarkim, sėkmingai apgyniau šį titulą.

– Judu su Gustavu spoksojote vienas į kitą? – Fatima žvilgtelėjo į laikrodėlį. – Penkias valandas?

– Panašiai. Žvelgiau į Gusto sielvartą, o jis žvelgė į manąjį, kol galiausiai pasidavė.

– Ką jis pasakė? – paklausė Fatima, be abejo, tikėdamasi kokios nors giliamintiškos frazės.

– Jis pasakė tai, ką kiekvienas pasako baigiantis spoksojimo varžyboms: „Pasiduodu.“